

The logo for the Dutch Ministry of Social Affairs and Employment (SZW). It features the letters 'SZW' in a bold, white, sans-serif font. A horizontal black bar is positioned above the 'S'. Below the letters, there are several small white dots of varying sizes, some of which are arranged in a pattern that suggests a trail or movement.

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Asbest

Informatie voor werkgevers

Asbest

Asbest is vooral na 1945 op grote schaal in de handel gebracht en gebruikt in fabrieken, woningen en schuren, maar bijvoorbeeld ook in schepen of wegen. Ook is er asbesthoudend materiaal in puin en grond terechtgekomen.

Pas later werd bekend dat werken met asbest zeer ernstige risico's voor de gezondheid met zich mee kan brengen. Sinds 1 juli 1993 is in Nederland het beroepsmatig bewerken, verwerken en in voorraad houden van materialen met asbest dan ook verboden.

In Europa geldt sinds 1 januari 2005 een asbestverbod. Het produceren, op de markt brengen en het gebruik van asbest is niet langer toegestaan.

Tijdens het werk kunnen u en uw werknemers in aanraking komen met asbest of asbesthoudende materialen. Wat dit voor u betekent als werkgever leest u in deze brochure.

Wat is asbest?

Asbest is een verzamelnaam voor een aantal mineralen die zijn opgebouwd uit microscopisch kleine, naaldachtige vezels. Asbest werd vaak gebruikt om zijn goede eigenschappen: het was sterk, slijtvast, bestand tegen logen, zuren en hoge temperaturen, isolerend en goedkoop.

De meest toegepaste soorten zijn:

- wit asbest (*chrysotiel*)
- blauw asbest (*crocidoliet*)
- bruin asbest (*amosiet*)

Waar en wanneer werd asbest toegepast?

Grote en kleine ondernemingen waar veel met asbest is gewerkt zijn:

- scheepswerven
- isolatiebedrijven
- petrochemische bedrijven
- garage en bouwbedrijven
- asbestproducerende bedrijven
- agrarische bedrijven

Enkele voorbeelden van de vele toepassingen van asbest zijn:

- isolatiemateriaal;
- in plafonds en muren;
- doek voor isolatiedoeleinden (ook voor branddekens en lasgordijnen);
- doek voor het vervaardigen van brandwerende kleding en handschoenen;
- asbest geperst tot plaat, karton of papier als brandwerend materiaal, bijvoorbeeld in deuren van brandkasten of geplakt op toneeldecors;

- asbestpapier als (schimmelwerende) onderlaag voor vinylvloerbedekking en in dakbedekking;
- asbest gebonden aan rubber of kunststof als pakkingmateriaal;
- asbest als vulstof in katten en kunststoffen (als versterking), in vloer- en wandafwerkmiddelen.

Asbesthoudende materialen zijn veel toegepast in fabrieken, openbare gebouwen, woningen, stallen en schuren, maar ook in schepen, treinen, auto's en wegen. Ook in puingranulaat, partijen grond en de bodem kan asbesthoudend materiaal terecht zijn gekomen. In bijlage A bij de Nederlandse norm NEN 2991 ("Lucht - Risicobeoordeling in en rondom gebouwen of constructies waarin asbesthoudende materialen zijn verwerkt") is een overzicht te vinden van de meest toegepaste asbesthoudende producten in gebouwen en constructies. Meer informatie vindt u op www.nen.nl

Wanneer levert asbest schade op aan de gezondheid?

In de loop der jaren werd bekend dat asbest grote schade aan de gezondheid kan veroorzaken. Sinds 1 juli 1993 is het beroepsmatig bewerken en verwerken van materialen met asbest dan ook verboden.

In Nederland sterven naar schatting jaarlijks zo'n 800 mensen aan een ziekte die is veroorzaakt door beroepsmatige blootstelling aan asbest. Meestal zitten er jaren tussen het inademen van asbestvezels en het moment van ziek worden.

Wanneer levert asbest laag risico op?

Het gevaar van asbest schuilt in het inademen van de vrijgekomen vezels.

- **Hechtgebonden asbest:** dit is asbest waar de asbestvezels aan stevige materialen gebonden zijn. Als het materiaal in goede staat verkeert en niet wordt bewerkt of gesloopt, komen er nauwelijks vezels vrij en zijn de risico's zeer klein. Een goed voorbeeld van hechtgebonden asbest vormen asbestcementplaten die in goede staat verkeren.

- Asbestvezels in water en voedsel leveren, voorzover nu bekend, geen gevaar op voor de gezondheid.
- In de gewone buitenlucht bevinden zich zo weinig vezels dat het gezondheidsrisico daarvan zeer klein is.

Anders wordt het als asbestvezels wel uit een materiaal kunnen vrijkomen.

Wanneer levert asbest hoog risico op?

- **Niet-hechtgebonden asbest:** dit is asbest waar de vezels niet of nauwelijks aan een ander materiaal zijn gebonden. Voorbeelden hiervan zijn spuitasbest, niet-hechtgebonden brandwerend board en zwaar verweerde asbestcementmaterialen. De vezels kunnen dan gemakkelijk vrijkomen, en dat leidt tot hoge risico's.
- Als asbesthoudend materiaal in een slechte staat verkeert, kunnen er ook gemakkelijk vezels vrijkomen.
- Ook als asbesthoudend materiaal op een ondeskundige manier wordt gesloopt of bewerkt, bijvoorbeeld door schuren, boren, zagen en breken, kunnen vele miljoenen vezels in de lucht komen, daar lang blijven zweven en vervolgens worden ingeademd.

Om te voorkomen dat uw werknemers gevaar lopen bij het werken met asbest zijn strenge regels opgesteld.

Wat is spuitasbest?

Spuitasbest is zeer losgebonden asbesthoudend materiaal, dat voor 1978 regelmatig is gebruikt als isolatiemateriaal en als brandwerende laag op staalconstructies, meestal in grote gebouwen. Omdat uit spuitasbest zeer gemakkelijk vezels kunnen vrijkomen, moet het materiaal worden verwijderd of volledig worden afgeschermd. Meer informatie kunt u vinden op www.szw.nl u zoekt op 'spuitasbest'.

Asbestziekten

Blootstelling aan asbest kan tot de volgende aandoeningen leiden:

Asbestose

Asbestose is verminderde longcapaciteit waardoor overbelasting van het hart kan optreden, ook wel stoflongen genoemd.

Deze aandoening kan verergeren, ook wanneer geen blootstelling aan asbest meer plaatsvindt. De kans op asbestose neemt evenredig toe met de concentratie en duur van de blootstelling aan asbest.

Aantoonbare longfunctieveranderingen worden bij lichte vormen van asbestose meestal niet aangetroffen. Asbestose kan door elke soort asbest ontstaan.

Longkanker

Hoe langer blootgesteld aan asbest, hoe groter de kans op dit ziekteverschijnsel. Roken tezamen met blootstelling aan asbest verhoogt de kans op longkanker aanzienlijk. Tussen het moment van eerste blootstelling en het optreden van deze ziekte kan een periode langer dan 10 jaar verstrijken.

Mesotheliom

Mesotheliom is een vorm van kanker van het long- of buikvlies.

Ongeveer 80 procent van de gevallen is terug te voeren op blootstelling aan asbest. De ziekte kan zich pas 10 tot 60 jaar na het moment van eerste blootstelling openbaren.

Pleurale plaques

Pleurale plaques zijn verdikkingen van het borstvlies en worden in verhoogde frequentie gevonden bij mensen die aan asbest zijn blootgesteld. Het vóórkomen van pleurale plaques is onder andere afhankelijk van de hoogte en duur van de blootstelling aan asbest. Doordat de asbestconcentraties in het verleden hoger waren, komen de pleurale plaques vooral bij oudere werknemers voor.

Hoe is asbest te herkennen?

Een niet-deskundige kan sommige asbestverdachte materialen, zoals cementgolfplaten op bedrijfshallen, herkennen. Ook het jaar waarin het product is toegepast, is voor het herkennen van asbestverdachte materialen van belang.

Alleen in een laboratorium kan met 100 procent zekerheid worden vastgesteld of een materiaal ook asbest bevat. Daarom moet een asbestinventarisatie in veel gevallen plaatsvinden door een deskundig asbestinventarisatiebedrijf.

Wat moet u doen als u asbest aantreft?

Als werkgever moet u nooit overhaaste beslissingen nemen als in uw bedrijf of organisatie asbest wordt aangetroffen. Onzorgvuldige verwijdering van asbest brengt vaak meer risico's met zich mee dan het te laten zitten.

Eerst moet u (laten) beoordelen of er sprake is van een risico.

Dat risico is het grootst als de vezels vrij in de lucht aanwezig zijn en kunnen worden ingeademd.

- Hechtgebonden asbest dat niet is beschadigd en niet-hechtgebonden asbest dat goed is afgeschermd veroorzaken geen risico's, zolang deze materialen niet worden bewerkt of verwijderd. In deze situaties geldt dan geen verplichting tot het verwijderen van asbest.
- Als er niet-hechtgebonden asbest aanwezig is dat niet voldoende is afgeschermd, kunnen er risico's optreden voor gebruikers van het bouwwerk of object. Ook hechtgebonden asbest kan risico's veroorzaken, bijvoorbeeld als het bewerkt of beschadigd wordt. In dat geval is verwijdering of afscherming noodzakelijk.

Wat moet u als werkgever doen?

Als werkgever hebt u de verplichting bij de (mogelijke) aanwezigheid van asbest de maatregelen te treffen die genoemd staan in het Arbeidsomstandighedenbesluit .

Bij het werken met asbest

In situaties waarin met asbest wordt gewerkt moet u onder meer de volgende maatregelen nemen:

- indelen van de bedrijfsruimte in een vuile zone (waar met asbest gewerkt wordt) en een schone zone. De ruimte buiten de vuile zone mag niet besmet worden;
- verstrekken van werkkleding die bescherming biedt tegen asbeststof;
- verbieden van roken, eten en drinken in de vuile zone;
- beschikbaar stellen van een was- en kleedgelegenheid voor ontsmetting;
- instellen van een ontsmettingsprocedure;
- schoonhouden van de werkomgeving.

Een gedetailleerde beschrijving van deze maatregelen vindt u op home.szw.nl/maatregelenasbest

U dient uw werknemers aan de hand van een schriftelijk opleidingsplan te instrueren over de gevaren van asbest en over veilige werkmethoden. Bij sloopwerkzaamheden hebben werknemers recht op aanvullende instructies. In de meeste gevallen moeten de werkzaamheden worden uitgevoerd door of onder toezicht van een gecertificeerde deskundige van een deskundig asbestverwijderingsbedrijf dat in het bezit is van een procescertificaat asbestverwijdering.

Bij passieve blootstelling aan asbest

Ook als er in uw bedrijf niet met asbest gewerkt wordt kunnen uw werknemers aan asbest worden blootgesteld. Bijvoorbeeld als er asbesthoudend materiaal is gebruikt in de plafondplaten van het bedrijfsgebouw. U moet dan bepalen hoe groot het risico is dat er asbest vrijkomt. Hiervoor moet u onder meer het asbestgehalte van de lucht laten meten. Hierbij moet u rekening houden met normale omstandigheden, maar ook met mogelijke reparatie- of onderhoudswerkzaamheden.

Als het niet mogelijk is om asbest te verwijderen, bent u verplicht het asbesthoudende materiaal af te schermen, zodat werknemers niet met asbestvezels in aanraking kunnen komen.

Werkgevers asbestverwijderingsbranche: aan welke eisen moet uw bedrijf voldoen?

Een asbestverwijderingsbedrijf moet op grond van het Asbestverwijderingsbesluit 2005 vanaf 1 maart 2006 een certificaat hebben van een certificerende instelling die is aangewezen door het ministerie van SZW.

De eisen waaraan een asbest-verwijderingsbedrijf moet voldoen, zijn vastgelegd in het SCA Certificatieschema SBC-BRL 5050 Asbestverwijdering, van 1999-06-01.

Ook de bedrijven voor asbestinventarisatie moeten vanaf 1 maart 2006 een certificaat hebben van een certificerende instelling die is aangewezen door het ministerie van SZW.

De eisen waaraan een asbestinventarisatiebedrijf moet voldoen, zijn vastgelegd in het SCA Certificatieschema SBC-BRL 5052 Asbestinventarisatie, van 1998-06-01.

Tijdens een overgangperiode worden certificaten voor asbestinventarisatie en asbestverwijdering uitsluitend afgegeven door certificerende instellingen die op 1 maart 2006 (datum van overgang van de regeling van het ministerie van VROM naar SZW) al actief waren.

Een van de wettelijke eisen voor een asbestverwijderingsbedrijf is dat bij de verwijderingswerkzaamheden een zogeheten deskundig toezichthouder asbestsloop (DTA-A) aanwezig moet zijn. Een DTA-A beschikt over een certificaat dat is verstrekt door een certificerende instelling die door het ministerie van SZW is aangewezen.

Naast deze toezichthouder moet ook degene die het asbest daadwerkelijk saneert vanaf 1 januari 2008 in het bezit zijn van een certificaat van vakbekwaamheid. Asbestsaneerders of zij die dat willen worden, kunnen zich al kwalificeren voor dit certificaat in 2007, en naar verwachting ook al in de loop van 2006.

Meer informatie onder meer over de verschillende certificaten, certificatieschema's en de instituten die deze certificaten mogen verlenen staat op de website van de stichting SCA (Stichting Certificatie Asbest): www.ascert.nl.

Als uw (ex-)werknemer ziek is

Naar schatting hebben meer dan 300.000 mensen vroeger met het gezondheidsbedreigende asbest gewerkt. In allerlei sectoren, zoals de woningbouw, de scheepsbouw, isolatiebedrijven en garages.

En in allerlei beroepen, zoals auto- en elektromonteur, plaatwerker, monteur, isoleerder, pijpfitter, loodgieter en timmerman.

Veel werknemers in deze beroepsgroepen en sectoren hebben tijdens hun werk de microscopisch kleine asbestvezels ingeademd. Dat kan leiden tot asbestziekten als asbestose, longkanker en mesothelioom. Soms pas na dertig jaar of langer. In de afgelopen jaren zijn veel mensen alsnog ziek geworden van het werken met asbest. Hun aantal zal naar verwachting in de komende decennia nog toenemen.

Als uw werknemers in het verleden met asbest gewerkt hebben en hier ziek van zijn geworden, kunnen zij mogelijk een vergoeding krijgen voor de schade aan hun gezondheid.

Wat doet het Instituut asbestslachtoffers?

De asbestziekten hebben geleid tot juridische procedures.

Werknemers met mesothelioom willen op die manier een vergoeding voor de geleden gezondheidsschade afdwingen bij hun (ex) werkgevers die voor de schade aansprakelijk zijn.

Dergelijke procedures duren vaak erg lang. Daarom hebben de slachtofferverenigingen, de werkgevers- en werknemersorganisaties en het Verbond van Verzekeraars gezamenlijk een instituut opgericht, het Instituut Asbestslachtoffers. Dit instituut moet zorg dragen voor een snelle afhandeling van de claims van mesothelioomslachtoffers.

Instituut Asbestslachtoffers

Scheveningseweg 56
Postbus 16353
2500BJ Den Haag
070-30 68 770
E-mail info@asbestslachtoffers.nl
www.asbestslachtoffers.nl

Belangrijk om te weten is dat het Instituut alleen bemiddelt voor werknemers die lijden aan de ziekte mesotheliom. Als het gaat om asbestose of longkanker kunt u contact opnemen met:

Comité Asbestslachtoffers

Lijndraaier 157
1625 ZW Hoorn
tel. 0229 26 51 37
email: info@comiteasbestslachtoffers.nl
www.comiteasbestslachtoffers.nl
of

Asbestslachtoffers Vereniging Nederland

Patiëntenopvang
Postbus 2140
2002 CC Haarlem
023 52 73 017
info@avn.nfkpv.nl
www.kankerpatient.nl/avn

Bemiddeling

Om de afhandeling van claims te versnellen hebben genoemde partijen afspraken gemaakt over de hoogte van de schadevergoeding, het medisch onderzoek en het onderzoek naar het arbeidsverleden van het slachtoffer.

Het Instituut Asbestslachtoffers bemiddelt tussen twee partijen: de werknemer die lijdt aan de ziekte mesotheliom en de werkgever die aansprakelijk wordt gehouden voor de gezondheidsschade.

Regeling tegemoetkoming asbestslachtoffers (TAS)

Er zijn situaties denkbaar waar bemiddeling niet mogelijk is, bijvoorbeeld als een werkgever niet meer bestaat of onvindbaar is. Daarnaast kan een werkgever een beroep doen op verjaring. In die gevallen kan de werknemer geen schadevergoeding meer eisen.

Voor deze werknemers heeft de overheid een financiële regeling getroffen. Hierbij gaat het om een eenmalige tegemoetkoming van maximaal € 16.476.

Sinds 1 januari 2003 is deze regeling aangevuld met een voorschotregeling.

Voorschot aan asbestslachtoffers

Sinds 1 januari 2003 krijgen mensen met mesothelioom veroorzaakt door het werken met asbest een voorschot op een latere schadevergoeding. De regeling is aangepast omdat de tegemoetkoming voor asbestslachtoffers vaak pas na hun overlijden werd uitbetaald. Dit komt omdat patiënten in veel gevallen na korte tijd sterven, terwijl het onderzoek of het slachtoffer recht heeft op deze vergoeding meestal lang duurt.

Het voorschot is even groot als de al bestaande tegemoetkoming van maximaal € 16.476.

Ook huisgenoten van werknemers die met asbest werkten, kunnen sinds 1 juli 2003 in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming als zij de ziekte mesothelioom krijgen. Huisgenoten kunnen die ziekte oplopen doordat zij in aanraking zijn gekomen met asbeststof op de kleding van de werknemer die met asbest werkte.

Voor het voorschot hoeven de werknemers niet meer af te wachten of de werkgever hiervoor aansprakelijk kan worden gesteld. Wel moeten de slachtoffers meewerken aan een vervolgonderzoek.

Als het onderzoek leidt tot een schadevergoeding van de werkgever wordt het voorschot hiermee verrekend. In andere gevallen houdt het slachtoffer het uitgekeerde voorschot, tenzij bewust verkeerde informatie is verstrekt.

Slachtoffers moeten het voorschot bij leven aanvragen. Nabestaanden van slachtoffers komen niet in aanmerking voor de voorschotregeling. Wél kunnen zij aanspraak maken op de huidige tegemoetkoming als het slachtoffer tijdens het voorbereiden van de voorschotaanvraag overlijdt.

Het Instituut Asbestslachtoffers begeleidt de slachtoffers bij het aanvragen van het voorschot. Het instituut gaat na of het aannemelijk is dat het slachtoffer in het verleden met asbest heeft gewerkt, gezien de sector, het bedrijf of het beroep waar het slachtoffer werkte. Op grond hiervan adviseert het instituut de Sociale Verzekeringsbank (SVB) of de aanvrager in aanmerking komt voor het voorschot. De SVB controleert vervolgens of de procedure op de juiste manier is afgehandeld en keert het voorschot uit.

Meer informatie

Hebt u naar aanleiding van deze brochure nog vragen of wilt u meer exemplaren bestellen, dan kunt u contact opnemen met de Postbus 51 infolijn: 0800-8051 (gratis) of kijken op www.posbus51.nl

Voor meer informatie kunt u de website van het ministerie bezoeken: www.szw.nl

Ook op andere websites staat meer informatie over asbest:

www.minvrom.nl

www.infomil.nl

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Bestelnummer 416

Juni 2006

Gewijzigde herdruk
Gratis uitgave